

Eiropas Savienības atbalsta programmas MVU

Pārskats par galvenajām finansējuma iespējām, kas pieejamas Eiropas MVU

janvāris 2012

Ievads

Eiropas Savienība sniedz **atbalstu Eiropas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU)**. Tas pieejams **dažādos veidos**, piemēram, dotācijas, aizdevumi un atsevišķos gadījumos – garantijas. Atbalsts ir pieejams vai nu tieši, vai ar valsts vai reģionālā līmenī vadītām programmām, piemēram, Eiropas Savienības struktūrfondi. MVU var izmantot arī virkni nefinansiāla atbalsta pasākumu, kas tiek piedāvāti kā programmas un uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumi.

Šo vadlīniju mērķis ir iepazīstināt ar MVU pieejamajām Eiropas programmām, un tajās ir sniegta īsa informācija par katru programmu un galvenās tīmekļa vietnes. Jāņem vērā, ka šīs vadlīnijas nav visaptverošas.

Atbalsta shēmas iedalītas turpmāk uzskaitītajās **četrās kategorijās**.

1. Tematiska finansējuma iespējas

Šis finansējums ir galvenokārt tematisks, un konkrētos mērķus – vide, izpēte, izglītība – nosaka un īsteno dažādas Eiropas Komisijas struktūras. MVU vai citas organizācijas parasti var tieši pieteikties programmām, parasti ar nosacījumu, ka to projekti ir ilgtspējīgi, tiem ir pievienotā vērtība un tie ir starptautiski. Atkarībā no programmas pieteikumu iesniedzēji var būt arī industriālas grupas, uzņēmēju asociācijas, uzņēmējdarbības pakalpojumu sniedzēji un / vai konsultanti.

Vienmēr tiek prasīts līdzfinansējums – Eiropas Savienības atbalsts parasti ir subsīdijas, kas aptver tikai daļu projekta izmaksu.

2. Struktūrfondi

Struktūrfondi (Eiropas Reģionālās attīstības fonds [ERAF] un Eiropas Sociālais fonds [ESF]) ir lielākie Kopienas finansējuma instrumenti, ko izmanto MVU, reģionos īstenojot dažādas tematiskas programmas un Kopienas iniciatīvas. Struktūrfondu saņēmēji saņem tiešu ieguldījumu savu projektu finansēšanā.

Lūdzam ņemt vērā, ka programmas vada un projektus izvēlas valsts un reģionālajā līmenī.

3. Finanšu instrumenti

Lielākā daļa finanšu instrumentu ir pieejami tikai netieši, ar valstu finanšu starpnieku starpniecību. Lielāko daļu no tiem pārvalda Eiropas Investīciju fonds.

4. Atbalsts MVU izaugsmei līdz starptautiskam līmenim

Tas parasti ir atbalsts starpniekorganizācijām un / vai valsts pārvaldes iestādēm starptautiskajā jomā, lai palīdzētu MVU piekļūt tirgiem ārpus ES.

5. Kur vistuvāk var saņemt palīdzību?

Te sniegta informācija par „*Enterprise Europe Network*”, kas dalībvalstīs sniedz atbalstu uzņēmējdarbībai. Lielākais Eiropas uzņēmējdarbības atbalsta un inovāciju tīkls „*Enterprise Europe Network*” sniedz maziem un vidējiem uzņēmumiem ļoti kvalitatīvus un integrētus pakalpojumus.

= plašāka informācija

1. Finansējuma iespējas

Vide, enerģētika un transports

✓ LIFE +

Šai programmai ir trīs daļas:

- Daba un bioloģiskā daudzveidība,
- Vides politika un pārvaldība,
- Informācija un saziņa.

LIFE + paredzētais budžets laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam ir 2,1 miljards EUR. MVU var piekļūt LIFE + līdzekļiem gan tajā sadaļā, kuru centrāli pārvalda Eiropas Komisija, gan tajā, kuru pārvalda valstu aģentūras.

Turpmāka informācija: <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus.htm>

Lai saņemtu informāciju par citiem finansējuma avotiem saistībā ar vidi, lūdzam skatīt Vides ģenerāldirektorāta tīmekļa vietni: http://ec.europa.eu/environment/funding/intro_en.htm

✓ Konkurētspējas un inovāciju pamatprogramma (KIP)

Konkurētspējas un inovāciju pamatprogramma (KIP) ir saskaņots un integrēts pasākums, lai sasniegtu mērķus, kas noteikti atjauninātajā Lisabonas stratēģijā izaugsmei un darbavietām. Laika posmā no 2007 līdz 2013. gadam tās budžets ir apmēram 3,6 miljardi EUR.

Vides un enerģētikas jomā KIP ietver

a) Uzņēmējdarbības un inovāciju programmu (UIP) ar ekoloģisko jauninājumu komponenti, kam piešķirti apmēram 430 miljoni EUR. Mērķis ir pilnīgi izmantot videi draudzīgo tehnoloģiju potenciālu, lai aizsargātu vidi, vienlaikus veicinot konkurētspēju un ekonomikas izaugsmi;

b) Programmu „Saprātīga enerģija Eiropai” (SEE), kam piešķirti apmēram 727 miljoni EUR. Programma „Saprātīga enerģija Eiropai” ietver darbības, lai palielinātu energoefektivitātes pārņemšanu un pieprasījumu pēc energoefektivitātes, lai veicinātu neizsīkstošos enerģijas avotus un enerģijas dažādošanu, kā arī lai sekmētu degvielu dažādošanu un energoefektivitāti transporta nozarē.

c) Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju politikas atbalsta programma (IKT PAP), kuras budžets ir aptuveni 730 miljoni eiro. Finansējumu galvenokārt piešķir izmēģinājuma projektiem, kuros iesaistītas gan publiskā, gan privātā sektora organizācijas. Projektu mērķis ir sekmēt inovācijas un konkurētspēju, plašāk ieviešot un prasmīgāk izmantojot informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, tostarp arī energoefektivitātes un viedās mobilitātes jomā.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm

✓ **Marco Polo II (2007–2013)**

Marco Polo programmas mērķis ir samazināt sastrēgumus uz ceļiem, Kopienā uzlabot kravu pārvadājumu sistēmas sniegumu vides jomā un veicināt vairākveidu pārvadājumus, tādējādi dodot ieguldījumu efektīvā un ilgtspējīgā transporta sistēmā. Šā mērķa sasniegšanai programma atbalsta darbības kravu pārvadājumu, loģistikas un citos saistītos tirgos, ietverot pasākumus saistībā ar jūras maģistrālēm un satiksmes atslogošanu. Programmas budžets laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam ir 400 miljoni EUR.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/transport/marcopolo/index_en.htm

Lai saņemtu plašāku informāciju par Eiropas enerģētikas un Mobilitāte un transports tpolitiku, lūdzam skatīt Enerģētikas un transporta ģenerāldirektorāta tīmekļa vietni:

http://ec.europa.eu/dgs/energy/index_en.htm

http://ec.europa.eu/dgs/transport/index_en.htm

Jauninājumi un pētniecība

✓ Pētniecības un tehnoloģiskās attīstības septītā pamatprogramma (2007–2013)

Pētniecības un tehnoloģiskās attīstības septītā pamatprogramma (7. PP) MVU īpašu uzmanību pievērš šādās programmās: „Sadarbība” (apm. 32,3 miljardi EUR), „Idejas” (apm. 7,5 miljardi EUR), „Cilvēki” (apm. 4,7 miljardi EUR) un „Jauda” (apm. 4 miljardi EUR).

MVU līdzdalības veicināšana programmā „Sadarbība”	MVU tiek aktīvi aicināti piedalīties visos pētniecības pasākumos. Tiek veicināta arī MVU iesaiste kopīgajās tehnoloģiskajās iniciatīvās, ja to uzskata par piemērotu.
Programma „Idejas” ir atvērta MVU	Savstarpēji sacensties var vislabākās MVU pētnieku grupas, kā arī jebkura cita organizācija.
Cilvēku potenciāls pētniecībā un tehnoloģijās programmā „Cilvēki”	Lielāka uzmanība tiek pievērsta tam, lai veicinātu MVU lielāku līdzdalību rūpniecības un akadēmisko aprindu partnerībās un pasākumos.
Pētniecība MVU labā – programmā „Jauda”	Mērķis pētniecībai MVU labā ir stiprināt Eiropas MVU novatorisma jaudu un to ieguldījumu jaunu uz tehnoloģijām balstītu ražojumu un tirgu attīstībā. Indikatīvais budžets ar MVU saistītiem pasākumiem ir apm. 1,3 miljardi EUR.

Turpmāka informācija: http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

Lai saņemtu plašāku informāciju par Eiropas Pētniecības un attīstības politiku, lūdzam skatīt Pētniecības un attīstības ģenerāldirektorāta tīmekļa vietni:
http://ec.europa.eu/research/index_en.cfm

Kopienas Pētniecības un attīstības informācijas dienests **CORDIS**: <http://cordis.europa.eu>

MVU **Techweb**: Šis ir Eiropas Komisijas pētniecības portāls MVU vajadzībām, kurā pieejama informācija un resursi tehnoloģiju jomas MVU, kas vēlas pieteikties Eiropas Savienības 7. pētniecības pamatprogrammas (PP) nodrošinātajam finansējumam pētniecības jomā:
http://ec.europa.eu/research/sme-techweb/index_en.cfm.

Paredzēts individuāliem ieteikumiem: <http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=enquiries>

MVU valstu kontaktpunktu saraksts 7. PP ir atrodams *CORDIS* tīmekļa vietnē. Eiropas Komisija atbalsta šo tīklu, lai sniegtu praktisku informāciju, palīdzību un apmācību potenciālajiem dalībniekiem un līgumslēdzējiem.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/research/sme-techweb/index_en.cfm?pg=support

✓ **Konkurētspējas un inovāciju pamatprogramma (KIP)**

Konkurētspējas un inovāciju pamatprogramma (KIP) ir saskaņots un integrēts pasākums, lai sasniegtu mērķus, kas noteikti atjauninātajā Lisabonas stratēģijā izaugsmei un darbavietām. Laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam tās budžets ir apmēram 3,6 miljardi EUR.

Jauninājumu un informācijas tehnoloģiju jomā KIP ir divas šādas galvenās daļas:

a) Uzņēmējdarbības un inovāciju programmas (UIP) mērķis ir uzlabot apstākļus jauninājumu radīšanai, piemēram, paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm un pasākumus, lai uzlabotu, mudinātu un sekmētu jauninājumus uzņēmumos. Tā atbalsta pasākumus nozarei raksturīgo jauninājumu, kopu, valsts un privātā sektora jauninājumu partnerību veicināšanai un jauninājumu pārvaldības izmantošanai;

b) Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju politikas atbalsta programma, kam piešķirti apmēram 728 miljoni EUR. Tās mērķis ir stimulēt jaunos saplūstošos elektronisko tīklu un pakalpojumu, mēdiju satura un ciparu tehnoloģiju tirgus. Tā arī atbalsta valsts sektora pakalpojumu modernizāciju, kas palielinās ražīgumu un uzlabos pakalpojumus.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm

Lai saņemtu informāciju par citām programmām un iniciatīvām, kas dod ieguldījumu informācijas sabiedrības attīstībā, lūdzam skatīt Informācijas sabiedrība ģenerāldirektorāta tīmekļa vietni: http://ec.europa.eu/information_society/index_en.htm

EUREKA – tīkls uz tirgu orientētai pētniecībai un attīstībai

Eureka ir Viseiropas tīkls uz tirgu orientētām, industriālām pētniecības un attīstības organizācijām, kas atbalsta Eiropas uzņēmumu konkurētspēju, radot saiknes un tīklus novatorisma jomā 36 valstīs. *EUREKA* projekts partneriem piedāvā ātru piekļuvi plašam zināšanu, prasmju un kompetenču krājumam visā Eiropā un sekmē piekļuvi valstu publiskā un privātā finansējuma shēmām.

Turpmāka informācija: <http://www.eurekanetwork.org/>

Papildus tam, "Eurostars" nodrošina finansējumu, kas piemērots mazo uzņēmumu vajadzībām, atbalstot to iesaistīšanos starptautiskos projektos pētniecības un inovāciju jomā.

Turpmāka informācija: <http://www.eurostars-eureka.eu/home.do>

Izglītība un apmācība

✓ Integrētā rīcības programma mūžizglītībā

Integrētā rīcības programma mūžizglītībā laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam aptver četras konkrētas programmas: COMENIUS – vispārējai izglītībai, kas attiecas uz skolām līdz pat vidusskolas beigām; ERASMUS – izglītībai un papildu apmācībai augstākās izglītības līmenī; LEONARDO DA VINCI – visiem pārējiem profesionālās izglītības un apmācības aspektiem; GRUNDTVIG – pieaugušo izglītībai. LEONARDO DA VINCI programma vistiešāk attiecas uz uzņēmumiem, jo tā atbalsta novatoriskas starptautiskas iniciatīvas, ar kurām veicina zināšanas, spējas un prasmes, kas vajadzīgas, lai sekmīgi iekļautos darba dzīvē un pilnībā izmantotu savas pilsoņa tiesības.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm

✓ Erasmus jauniem uzņēmējiem

Šī programma ir 2009. gada ES izmēģinājuma projekts. Tā sniedz praktisku un finansiālu palīdzību jauniem uzņēmējiem, kas vēlas pavadīt kādu laiku citā ES valstī uzņēmumā un mācīties no pieredzējušiem uzņēmējiem. Programmas mērķis ir nodrošināt ideju, pieredzes un informācijas apmaiņu uzņēmēju vidū, lai uzlabotu piekļuvi tirgiem un identificētu iespējamus partnerus jaunai uzņēmējdarbībai citās ES valstīs. Šo programmu līdzfinansē ES, tās kopējais budžets ir 4,3 miljoni eiro, un tā sedz ceļa un uzturēšanās izdevumus uzturēšanās laikā.

Turpmāka informācija: <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/index.php?lan=lv>
http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/erasmus/index.htm

Kultūra un mēdiji

✓ CULTURE 2007-2013

Programma CULTURE 2007-2013 sniedz dotācijas kultūras sadarbības projektiem visās mākslas un kultūras jomās (izpildītājmāksla, plastika un vizuālā māksla, literatūra, kultūras mantojums, kultūras vēsture utt.). Tai atvēlēts 400 miljonu eiro budžets projektiem un iniciatīvām, kas pārrobežu sadarbībā starp kultūras darbiniekiem un iestādēm popularizē un attīsta Eiropas kultūras daudzveidību un kopīgo kultūras mantojumu. Programmai ir trīs galvenie uzdevumi: veicināt kultūras nozarē strādājošo pārrobežu mobilitāti, sekmēt kultūras un mākslinieciskā snieguma starptautisko apriņķi un stimulēt starpkultūru dialogu.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc411_en.htm
http://ec.europa.eu/culture/eu-funding/doc2886_en.htm

Šajā Izglītības un kultūras ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnes lapā redzams pārskats par visiem pašreizējiem aicinājumiem iesniegt priekšlikumus: http://ec.europa.eu/culture/calls-for-proposals/call3016_en.htm

✓ MEDIA 2007-2013

Šīs programmas budžets 2007.-2013. gadam ir 755 miljoni eiro, un tā attiecas uz plašsaziņas līdzekļu profesionāļu apmācību, producēšanas projektu un uzņēmumu attīstību, kinodarbu un audiovizuālo programmu izplatīšanu un reklamēšanu un atbalstu kinofestivāliem. Tā nodrošina dotācijas MVU, kuri darbojas šajā jomā.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/information_society/media/index_en.htm

2. Struktūrfondi

Struktūrfondu mērķis ir palīdzēt samazināt atšķirības reģionu attīstībā un veicināt ekonomisko un sociālo kohēziju Eiropas Savienībā. Tādēļ Eiropas Komisija līdzfinansē reģionālus projektus dalībvalstīs. Tomēr svarīgi atzīmēt, ka tiešs atbalsts MVU, lai līdzfinansētu to ieguldījumus, ir iespējams tikai ekonomiski mazāk attīstītos reģionos (t.s. konverģences reģionos). Citos reģionos priekšroka tiek dota pasākumiem, kam ir plašāka ietekme (piemēram, apmācībai uzņēmējdarbībā, atbalsta dienestiem, uzņēmējdarbību veicinošai videi, tehnoloģiju nodošanas mehānismiem, sadarbībai utt.), nevis tiešam atbalstam konkrētiem MVU.

Lūdzam ņemt vērā, ka programmas vada un projektus izvēlas valsts un/vai reģionālajā līmenī.

Laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam kohēzijas politikas stratēģija un resursi (Eiropas Reģionālās attīstības fonds [ERAF], Eiropas Sociālais fonds [ESF] un Eiropas Kohēzijas fonds) ir sadalīti trīs prioritārajos mērķos, kuriem kopā piešķirti 347,41 miljardi EUR:

- konverģence: paātrināt mazāk attīstīto reģionu ekonomisko konverģenci (81,54% no budžeta);
- reģionālā konkurētspēja un nodarbinātība: stiprināt reģionālo konkurētspēju un reģionu pievilcību un palīdzēt darbiniekiem un uzņēmumiem pielāgoties ekonomiskajām izmaiņām (15,94% no budžeta);
- Eiropas teritoriālā sadarbība: stiprināt pārrobežu, starptautisko un starpreģionu sadarbību (2,52% no budžeta).

✓ Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ERAF ir lielākais Kopienas finansējuma instruments, ko izmanto MVU. Tā mērķis ir samazināt atšķirības reģionu attīstībā un atbalstīt sociālo un ekonomisko kohēziju Eiropas Savienībā. Lai stiprinātu MVU izveidi un konkurētspēju, ERAF līdzfinansē darbības plašā nozaru lokā:

1. uzņēmējdarbība, jauninājumi un MVU konkurētspēja (piemēram, uzņēmēju konsultācijas, novatoriskas tehnoloģijas un vadības sistēmas MVU, ekoloģiskie jauninājumi, labāka IKT izmantošana);
2. reģionālās un vietējās situācijas uzlabošana MVU (piemēram, kapitāla pieeja MVU to izveides un izaugsmes posmā, uzņēmējdarbības infrastruktūra un atbalsta pakalpojumi MVU, reģionālā un vietējā PTA un jauninājumu iespējas, uzņēmumu sadarbība un jauninājumu iespējas);
3. MVU starpreģionālā un pārrobežu sadarbība;
4. ieguldījums cilvēkresursos (līdztekus finansējumam no Eiropas Sociālā fonda).

Atšķirībā no daudziem citiem ES finansējuma avotiem ERAF programmas Komisija tieši nepārvalda, bet to dara valsts un reģionālās iestādes. Tās ir arī kontaktpunkti saistībā ar finansējuma pieteikumiem un projektu atlasī.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/feder/index_lv.htm

Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē atrodama informācija par Eiropas Savienības rīcību reģionālās attīstības atbalstam:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Tur atrodams arī

- saraksts ar struktūrfondu pārvaldības iestādēm katrā reģionā:

http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_en.cfm un

- kopsavilkums par katrā reģionā pieejamajām programmām:

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/index_en.cfm

✓ Eiropas Sociālais fonds

Laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam Eiropas Sociālais fonds sniedz atbalstu, lai sagatavotos un pārvarētu ekonomiskās un sociālās izmaiņas, piedāvājot dažādas iespējas MVU atbalstam. Četras galvenās darbības jomas „Reģionālās konkurētspējas un nodarbinātības” mērķa sasniegšanai ir šādas:

1. uzlabot darbinieku un uzņēmumu pielāgošanās spēju;
2. veicināt piekļuvi nodarbinātībai un līdzdalību darba tirgū;
3. stiprināt sociālo iekļautību, cīnoties pret diskrimināciju un sekmējot piekļuvi darba tirgum cilvēkiem ar mazākām iespējām;
4. veicināt partnerību reformām nodarbinātības un iekļautības jomās.

Visnabadzīgākajos reģionos fonds pievēršas strukturālo pielāgojumu, izaugsmes un darbavietu radīšanas veicināšanai. Šim nolūkam „Konverģences” mērķa sasniegšanai ESF atbalsta arī

1. centienus paplašināt un uzlabot ieguldījumu cilvēkkapitālā, sevišķi uzlabojot izglītības un apmācības sistēmas;
2. darbības ar nolūku attīstīt institucionālo jaudu un valsts pārvaldes iestāžu efektivitāti valsts, reģionālajā un pašvaldību līmenī.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/employment_social/esf

✓ Lauku attīstības fonds

Lauku attīstības fonds laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam pievēršas trim tematiskajām jomām: uzlabot konkurētspēju lauksaimniecībā un mežsaimniecībā; vide un lauku ainavas; dzīves kvalitātes uzlabošana un lauku ekonomikas dažādošana. Arī ceturtnā joma sniedz iespējas vietēja mēroga vertikāli uz augšu vēršiem risinājumiem lauku attīstībā.

Katrā prioritāšu jomā dalībvalstis izstrādā valsts lauku attīstības stratēģijas, pamatojoties uz šādām sešām Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm:

1. lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas paaugstināšana;
2. vides un lauku ainavas uzlabošana;
3. dzīves kvalitātes uzlabošana un dažādošanas veicināšana lauku apvidos;
4. vietējo nodarbinātības un dažādošanas spēju palielināšana;
5. prioritāšu pārņemšana programmās;
6. Kopienas instrumentu savstarpēja papildināmība.

Turpmāka informācija: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_en.htm

3. Finanšu instrumenti

Lūdzam ņemt vērā, ka no šīm shēmām parasti netiek sniegts tiešs finansējums MVU, bet tas parasti notiek ar finanšu starpnieku, piemēram, banku, kredītiestāžu vai ieguldījumu fondu palīdzību. To mērķis ir palielināt MVU pieejamo kredītu apjomu un mudināt šos starpniekus attīstīt savu kapacitāti attiecībā uz aizdevumiem MVU.

✓ Konkurētspējas un inovāciju pamatprogramma (KIP)

Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammā (KIP) laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam **finanšu instrumentiem** ir piešķirti 1130 miljoni EUR. Tie sadalīti trīs shēmās, kuras Eiropas Komisijas vārdā pārvalda Eiropas Investīciju fonds (EIF).

1. Straujas izaugsmes un inovatīvu MVU mehānisms (*GIF*) domāts, lai novatoriskiem MVU palielinātu pieejamo kapitālu gan sākotnējā posmā (*GIF1*), gan paplašināšanās posmā (*GIF2*). *GIF* risku un ieguvumus daļa ar privātajiem kapitāla ieguldītājiem, nodrošinot nozīmīgu instrumentu kapitāla pieejamībai novatoriskiem uzņēmumiem.
2. MVU Garantiju mehānisms sniedz papildu garantijas garantiju shēmās, lai palielinātu MVU aizņēmuma finansēšanas iespējas. Tas novērš tirgus nepilnības šādās četrās jomās:
 - i) piekļuve aizņēmumiem (vai to aizvietotājiem, piemēram, līzingam) MVU ar izaugsmes potenciālu;
 - ii) mikrokredītu izsniegšana;
 - iii) piekļuve pašu kapitālam vai kvazikapitālam;
 - iv) pārvēršana vērtspapīros.
3. Kapacitātes palielināšanas shēma sniedz atbalstu finanšu starpnieku jaudas attīstībai dažās dalībvalstīs.

Turpmāka informācija:

http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/cip-financial-instruments/index_en.htm

<http://eif.europa.eu>

Lai uzzinātu, vai jūsu MVU ir tiesības lūgt aizdevumu, kā arī lai meklētu KJP aizdevuma avotu savā valstī, noklikšķiniet te: <http://access2finance.eu>

✓ **Eiropas apvienotie resursi mazajiem, vidējiem un mikrouzņēmumiem (JEREMIE)**

JEREMIE ir Eiropas Komisijas un Eiropas Investīciju fonda kopējā iniciatīva sadarbībā ar Eiropas Investīciju banku. Tās mērķis ir uzlabot pieeju finansējumam mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un jo īpaši mikro kredītiem, riska kapitāla finansējumam vai garantijām un citiem novatoriskiem finansējuma veidiem. Īpaša uzmanība tiek pievērsta tam, lai atbalstītu uzņēmumu izveidi, tehnoloģijas nodošanu, tehnoloģiju un jauninājumu fondus un mikro kredītus. JEREMIE vada kā Eiropas Reģionālās attīstības fonda programmu neatņemamu sastāvdaļu, un projekti tiek izvēlēti atbilstošā valsts un reģiona līmenī.

Lūdzam ņemt vērā, ka šo programmu pārvalda un projektus izvēlas valsts un/vai reģionālā līmenī.

Turpmāka informācija:

<http://eif.europa.eu/jeremie/>

http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jji/jeremie_en.htm

http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_lv.cfm

✓ **Kopīga rīcība, lai atbalstītu mikrofinansējuma iestādes Eiropā – JASMINE**

JASMINE ir Eiropas Komisijas, Eiropas Investīciju fonda un Eiropas Investīciju bankas kopīga iniciatīva, kas papildina iniciatīvu JEREMIE. Iniciatīva paredz izveidot mikrokredītu piedāvājumu Eiropā ar divām galvenajām darbībām: sniedzot tehnisku atbalstu mikrofinansējuma iestādēm, lai tām palīdzētu būt uzticamām finanšu starpniecēm un vieglāk iegūt kapitālu; un finansējot nebanku finanšu iestāžu darbības, kas dotu tām iespēju izsniegt vairāk aizdevumu. Programmas mērķis ir uzlabot finansējuma pieejamību mazajiem uzņēmumiem, bezdarbniekiem un personām, kurām nav darba un kuras vēlētos kļūt pašnodarbinātas, taču nevar piekļūt parastajiem banku pakalpojumiem. Šī programma sākās 2008. gadā ar trīs gadu izmēģinājuma posmu, un tās sākumkapitāls bija 50 miljoni eiro.

Turpmāka informācija:

<http://eif.europa.eu/jasmine/activity/index.htm>

http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jji/micro_en.htm

✓ **Eiropas Investīciju fonda (EIF) pašu ieguldījumi**

EIF darbība notiek ar diviem instrumentiem:

- EIF **riska kapitāla instrumenti** sastāv no kapitāla ieguldījumiem riska kapitāla fondos un biznesa inkubatoros, kas atbalsta MVU, sevišķi tādos, kas ir nupat izveidoti un ir orientēti uz tehnoloģijām;

- EIF **garantiju instrumenti** ir garantiju sniegšana finanšu iestādēm, kas strādā ar kredītiem MVU.

Turpmāka informācija:

<http://eif.europa.eu>

http://www.eif.org/EIF_for/sme_finance/index.htm

✓ Eiropas Investīciju bankas (EIB) aizdevumi

Šie aizdevumi tiks piešķirti ar starpnieku, piemēram, komercbanku, palīdzību. Tie paredzēti MVU materiāliem vai nemateriāliem ieguldījumiem. EIB aizdevumi var arī palīdzēt MVU nodrošināt stabilu apgrozāmā kapitāla bāzi; tas nozīmē, ka EIB finansējumu var saņemt arī tādiem aizdevumiem, kas piešķirti ar MVU tirdzniecības ciklu saistītu saistību finansēšanai un kas tādējādi atspoguļo MVU ilgtermiņa finansiālās vajadzības. Aizdevumu termiņš būs no diviem līdz 12 gadiem, un maksimālā viena aizdevuma summa būs 12,5 miljoni eiro.

Turpmāka informācija:

<http://eib.europa.eu>

<http://eib.europa.eu/projects/topics/sme/index.htm>

<http://eib.europa.eu/projects/topics/sme/intermediaries/index.htm>

Katras valsts finanšu starpnieku saraksts:

<http://eib.europa.eu/projects/topics/sme/intermediaries/europe.htm?lang=en&>

<http://eib.europa.eu/projects/topics/sme/outside-eu/index.htm?lang=en&>

✓ Eiropas mikrofinansēšanas instruments "Progress"

ES ir izveidojusi jaunu Eiropas mikrofinansēšanas instrumentu "Progress", kas piedāvā mikrokredītus mazajiem uzņēmumiem un darbu zaudējušiem cilvēkiem, kuri vēlas izveidot paši savu mazo uzņēmumu.

Turpmāka informācija:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=836>

http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/progress/index.htm

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=983&langId=lv>

4. Atbalsts MVU izaugsmei līdz starptautiskam līmenim

Lūdzam ņemt vērā, ka ar dažām no šīm shēmām netiek sniegts tiešs finansējums MVU, bet tās ir paredzētas starpniekiem un/vai valsts pārvaldes iestādēm. Tādēļ atbalsts bieži ir netiešs.

KANDIDĀTVALSTIS UN KAIMINVALSTIS

✓ Pirmspievienošanās palīdzības instruments

Sākot no 2007. gada, Pirmspievienošanās palīdzības instruments aizstāj vairākus kandidātvalstīm paredzētus instrumentus (PHARE, ISPA, SAPARD...). Tam ir piecas dažādas sadaļas: palīdzība pārejas periodā un institūciju izveidošanā, pārrobežu sadarbība, reģionālā attīstība, cilvēkresursi, lauku attīstība.

Saņēmējas valstis daļa divās kategorijās:

- ES kandidātvalstis, kas tiesīgas saņemt visas piecus pirmspievienošanās palīdzības instrumenta sadaļas,
- potenciālās kandidātvalstis Rietumbalkānos, kas tiesīgas saņemt tikai divas instrumenta sadaļas.

Valstīs, kas tiesīgas saņemt pirmspievienošanās palīdzību, Eiropas Komisija nodrošina tiešu MVU finansējumu, kas veicina piekļuvi aizdevumiem, līzīgiem un kapitāla operācijām, sadarbojoties ar starptautiskām finanšu iestādēm (EIB un ERAB). Finanšu starpniekiem kandidātvalstīs jānosaka ar MVU saistītas darbības par nozīmīgu savas uzņēmējdarbības daļu.

Vietējo finanšu starpnieku sarakstu vai skatīt šajās vietnēs:

<http://www.ebrd.com/apply/small/index.htm>

<http://eib.europa.eu/products/loans/intermediated/index.htm>

Turpmāka informācija par valstu kontaktpunktiem katrā valstī.

http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/ipa/index_lv.htm

✓ Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānisms

2004. gadā uzsāktās Eiropas Kaimiņvalstu politikas mērķis ir ar ciešāku politisko attiecību un ekonomiskas integrācijas palīdzību nodrošināt privilīģētu sadarbību ar ES kaimiņvalstīm. No šīs politikas var gūt labumu sešpadsmit kaimiņvalstīs. Politikas darbības finansē, izmantojot Eiropas Kaimiņvalstu politikas instrumentu. Laikposmā no 2007.-2013. gadam politikas kopējais budžets sastāda 12 miljardus eiro, ko piešķir atsevišķām valstu programmām atkarībā no to vajadzībām, pieņemšanas spējas un reformu ieviešanas, ko paredz vienošanās.

Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānisms cita starpā atbalsta privāto sektoru, īpaši darījumiem ar riska kapitālu attiecībā uz MVU.

Laikposmā no 2007.-2013. gadam šīs iniciatīvas kopējais budžets ir 745 miljoni eiro, ko papildina tieši dalībvalstu ieguldījumi un Eiropas Investīciju bankas pārvaldīts ieguldījumu fonds.

Lai gūtu labumu no šī mehānisma, projektu jāiesniedz Kaimiņattiecību politikas ieguldījuma mehānisma valdes atzītai Eiropas Valsts budžeta iestādei (piemēram, Eiropas Investīciju bankai vai Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankai).

Turpmāka informācija:

http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regional-cooperation/irc/investment_en.htm

✓ Austrumu reģiona investīciju programma

2004. gadā uzsāktās Eiropas Kaimiņvalstu politikas mērķis ir ar ciešāku politisko attiecību un ekonomiskas integrācijas palīdzību nodrošināt privilēģētu sadarbību ar ES kaimiņvalstīm. Par ieguvējām var būt sešpadsmit kaimiņvalstis. Politikas darbības finansē, izmantojot Eiropas Kaimiņvalstu politikas instrumentu. Laikposmā no 2007.-2013. gadam politikas kopējais budžets sastāda 12 miljardus eiro, ko piešķir atsevišķām valstu programmām atkarībā no to vajadzībām, pieņemšanas spējas un reformu ieviešanas, ko paredz vienošanās.

Austrumu reģiona programmas kopējais budžets laikposmā no 2010.-2013. gadam sastāda 7 miljonu eiro, un tās mērķis ir atbalstīt reģiona ekonomisko attīstību (Armēnija, Azerbaidžāna, Baltkrievija, Gruzija, Moldova un Ukraina) un uzlabot uzņēmējdarbības vidi. Programma atbalsta MVU internacionalizācijas procesu, uzlabojot to darbību tīklā un veicinot tirdzniecības attīstību.

Turpmāka informācija:

http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=315&id_type=10

http://ec.europa.eu/europeaid/work/ap/aap/2011_en.htm

✓ ES/ERAB MVU finansēšanas mehānisms

Šī programma nodrošina finansējumu MVU 11 Centrāleiropas valstīs, tostarp ES kandidātvalstīs un jaunajās dalībvalstīs. Finansējumu apstrādā vietējās bankas, līzings uzņēmumi un akciju kapitāla fondi. ERAB pieejamais finansējums sastāda 847 miljonus eiro, bet Eiropas Komisijas ieguldījums ir 130 miljoni eiro.

Turpmāka informācija:

<http://www.ebrd.com/pages/sector/financial/sme.shtml>

<http://www.ebrd.com/pages/about/policies/msme.shtml>

✓ ERAB nefinansiāls atbalsts: Veiksmīgas vadības programma un Uzņēmējdarbības konsultāciju programma

Izmantojot Veiksmīgas vadības un Uzņēmējdarbības konsultāciju programmas, ERAB palīdz privātuzņēmējiem adaptēt tirgus ekonomikas prasības un veicina mazo un vidējo uzņēmumu attīstību. Pirmā programma ir vērsta uz uzņēmumu vadības un struktūras izmaiņām, nodrošinot pieredzējušu vadītāju padomus, bet otrā programma atbalsta īstermiņa iniciatīvas un veido ilgtspējīgu infrastruktūru vietējiem uzņēmējdarbības konsultāciju pakalpojumiem.

Lai pieteiktos šīm programmām, uzņēmumi var sūtīt pieteikuma veidlapu tieši Veiksmīgas vadības vai Uzņēmējdarbības konsultāciju programmām, ko iesniedz vadības grupai, kas izlemj, vai projektu var īstenot, un izstrādā sadarbības nosacījumus.

Turpmāka informācija:

<http://www.ebrd.com/pages/workingwithus/tambas.shtml>

<http://www.ebrd.com/pages/workingwithus/tambas/guide.pdf>

✓ **EIB aizdevumi MVU austrumu kaimiņvalstīs**

Austrumu partnerības ietvaros EIB 2009./2010. gadā uzsāk aizdevumu piešķiršanu MVU austrumu kaimiņvalstīs, tādējādi paplašinot aizdevumu ģeogrāfiju ārpus Eiropas Savienības, Rietumbalkāniem un pirmspievienotās valstīm.

Lai iegūtu informāciju par vietējiem starpniekiem kaimiņvalstīs, lūdzu, apmeklējiet EIB tīmekļa vietnes.

<http://eib.europa.eu/products/loans/intermediated/index.htm>

Turpmāka informācija:

<http://www.eib.europa.eu/about/press/2009/2009-184-eib-launches-sme-loans-for-eus-eastern-neighbours.htm>

✓ **EIB aizdevumi MVU Vidusjūras reģiona partnervalstīs (FEMIP)**

FEMIP piešķir aizdevumus mazajiem uzņēmumiem Vidusjūras reģionā (Alžīrijā, Ēģiptē, Gazā/Rietumkrastā, Izraēlā, Jordānijā, Libānā, Marokā, Sīrijā un Tunisijā), galvenokārt, caur vietējiem starpniekiem tādu projektu īstenošanai, kas palīdzētu attīstīt šī reģiona ekonomisko infrastruktūru.

Turpmāka informācija:

<http://www.eib.org/projects/regions/med/>

http://www.enpi-info.eu/indexmed.php?lang_id=450

LATĪNAMERIKAS VALSTIS

✓ *AL-Invest IV*

Programmas mērķis ir atbalstīt mazos un vidējos uzņēmumus Latīņamerikā, iesaistot uzņēmējus no Eiropas un Latīņamerikas, kas sadarbojas, organizējot tikšanās starp uzņēmumiem, kuri darbojas vienā un tajā pašā jomā abos Atlantijas okeāna krastos. Dalībnieki saņem programmu ar sanāksmēm, kuras izveidotas konkrēti viņiem atbilstīgi viņu profilam un ražojumiem.

Finansējums tādām bezpeļņas organizācijām kā tirdzniecības kameras kontaktu veidošanas pasākumu norisei un sadarbības veicināšanai. AL-Invest IV (2009-2012) tiek ieviesta, izmantojot trīs Latīņamerikas uzņēmējdarbības organizācijas: NAFIN, CAINCO un CNI. Uzņēmumi var gūt labumu ar tiešu līdzdalību pasākumos. Organizatoriskās izmaksas sedz Eiropas Komisija, kuras programmai paredzētais budžets sastāda 50 miljonus eiro.

Turpmāka informācija:

http://ec.europa.eu/europeaid/where/latin-america/regional-cooperation/al-invest/index_en.htm

ĀZIJA

✓ ES Vārtu (EU Gateway) programma

Šī programma paredzēta laikposmam no 2008.-2015.gadam, un tās mērķis ir veicināt Eiropas ražojumu ieviešanu Japānas un Dienvidkorejas tirgū, papildinot un sniedzot pievienoto vērtību eksporta veicināšanas pasākumiem, ko veic atsevišķas ES dalībvalstis ES rūpniecības nozarēs, kuras tiek uzskatītas par nozarēm ar augstu potenciālu Japānā vai Korejā (veselības aprūpe un medicīnas tehnoloģijas, celtniecības un būvniecības tehnoloģijas, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, vides un enerģētikas tehnoloģijas, interjera dizains, modes dizains). MVU, kas piedalās programmā, saņem netiešu atbalstu, organizējot tirdzniecības vizītes, lai atvieglinātu sadarbību, kā arī finansiālu un konkrētu loģistikas palīdzību.

Turpmāka informācija:

<http://www.eu-gateway.eu>

✓ ES un Japānas Rūpnieciskās sadarbības programmas

Tās ir ikgadējas programmas, kas pieejamas visu lielumu uzņēmumiem, tostarp MVU. Netiešs atbalsts, organizējot apmācību programmas Japānā, kas ir bezmaksas un ietver stipendiju dalībniekiem no MVU. Pašreiz norisinās 4 programmas:

- Programmas HRTP mērķis ir palīdzēt Eiropas MVU vadītājiem, kuru uzņēmums ir cieši saistīts ar Japānu, iekļūt Japānas tirgū. Piecas nedēļas, kas tiks pavadītas Japānā, būs veltītas japāņu valodas un kultūras apguvei, dalībai plānotās lekcijās un semināros, vizītēm uzņēmumos.
- Programma DBP (*Distribution & Business Practices*) ir piecu vai astoņu dienu vizīte Japānā, kas palīdz Eiropas uzņēmumiem gūt praktisku izpratni par Japānas preču sadales sistēmu.
- Programma FDI (*Foreign Direct Investment*) ir piecu dienu vizīte Japānā, kas dalībniekiem no ES sniedz praktisku izpratni par to, kā ES uzņēmumi var izmantot Japānas tiešo ārvalstu ieguldījumu politiku uzņēmējdarbības sākšanai vai paplašināšanai Japānā, iegādājoties vietējos aktīvus.
- WCM ir intensīva 5/8 dienu vizīte Japānā, kas vērsta uz produktivitātes uzlabošanu un izmaksu samazināšanu ražošanas nozarē un ietver dažu pasaules slaveno rūpnīcu apmeklējumus.

•

Turpmāka informācija:

<http://www.eu-japan.eu/global/business-training.html> - (lapa pieejama arī japāņu valodā)

✓ Ķīna

- Izpratne par Ķīnu

Eurochambres un citu ieinteresēto pušu organizēta un Eiropas Komisijas līdzfinansēta apmācību programma. Tās laikā biznesa organizācijas tiek apmācītas, kā Eiropas uzņēmumiem palīdzēt izprast Ķīnas ekonomiku un palielināt to konkurētspēju Ķīnas tirgū.

Turpmāka informācija: <http://www.understandingchina.eu/>

- ES un Ķīnas vadītāju apmaiņas un apmācības programma

Ar šīs programma palīdzību Ķīnas un Eiropas vadītāji var apgūt valodas, uzņēmējdarbības kultūru un otra kontinenta parašas.

Turpmāka informācija: http://www.metp.net.cn/english/index_asp_ColumnId=271

Lai saņemtu informāciju par iespējam citos ģeogrāfiskajos apgabalos un valstīs, lūdzam skatīt Eiropas Savienības sadarbības biroja *EuropeAid* tīmekļa vietnes lapu „*Programmes and Projects*” (Programmas un projekti):

http://ec.europa.eu/comm/europeaid/index_en.htm

Eiropas Savienības sadarbības birojs **EuropeAid** savā tīmekļa vietnē publicē **konkursus un aicinājumus iesniegt priekšlikumus** saistībā ar ārējo attiecību programmām, un uz dažiem no tiem vai pieteikties MVU.

Turpmāka informācija:

<https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?do=publi.welcome>

5. Kur vistuvāk var saņemt palīdzību

✓ Enterprise Europe Network

Lielākais Eiropas uzņēmējdarbības atbalsta un inovāciju tīkls „Enterprise Europe Network” sniedz maziem un vidējiem uzņēmumiem ļoti kvalitatīvus un integrētus pakalpojumus. Šī tīkla misija ir sniegt integrētu informāciju, uzņēmējdarbības sadarbības, inovāciju un tehnoloģiju nodošanas pakalpojumus, lai atbalstītu mazus uzņēmumus un inovatīvus MVU.

Viena no tīkla galvenajām darbībām ir informēt uzņēmumus par ES jautājumiem un sniegt attiecīgu informāciju Eiropas Komisijai par jautājumiem, kas skar MVU, lai turpmākie tiesību akti atbilstu to vajadzībām. Tīkla dalībniekiem ir specializētas zināšanas tādās uzņēmumus īpaši interesējošās jomās kā publiskais iepirkums, uzņēmējdarbības sadarbība, finansēšana, inovācijas, tehnoloģiju nodošana, tirgus izpēte un Eiropas tiesību akti. Tīkla dalībnieki arī palīdz uzņēmumiem pieteikties Eiropas Komisijas projektiem un nokārtot administratīvās formalitātes. Tiem ir tieša piekļuve Eiropas Komisijai, un tos atbalsta Konkurētspējas un inovāciju izpildaģentūras speciālisti Briselē, kuri palīdz, atbildot uz vissarežģītākajiem jautājumiem.

Informācija uzņēmumiem tiek sniegta arī informācijas kampaņās (dalība gadatirgos, dažādu semināru, priekšlasījumu un darbsemināru organizēšana utt.) un virknē publikāciju vietējā valodā (ceļveži, biļeteni, tīmekļa vietnes utt.).

Tāpat arī tīkls „Enterprise Europe Network” atbalsta inovācijas, sniedzot starpniecības pakalpojumus tehnoloģiju un zināšanu nodošanai. Tas atbalsta arī partnerību veidošanas pasākumus starp visu veidu inovāciju dalībniekiem, kā arī piedalās informācijas izplatīšanā par inovāciju jautājumiem un izpētes tehnoloģiju izmantošanā. Tiek uzturēta partnerības datubāze, kurā ir vairāk nekā 12 000 sadarbības piedāvājumu un aicinājumu.

Tīkls „Enterprise Europe Network” var palīdzēt visiem neatkarīgi no tā, kādā uzņēmējdarbības cikla posmā uzņēmums atrodas, un no tā, kāds ir tā zināšanu līmenis par Eiropas lietām. Tas palīdz uzņēmumiem izmantot uzņēmējdarbības iespējas un ar savu partneru palīdzību var iepazīstināt tos ar Eiropas un starptautiskiem tirgiem vairāk nekā 47 valstīs. Tīklam „Enterprise Europe Network” ir gandrīz 600 biroji visā Eiropā un trešās valstīs. Biroji atrodas visās ES dalībvalstīs, kandidātvalstīs, konkurētspējas un inovāciju programmas asociētajās valstīs, Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstīs, Eiropas kaimiņattiecību politikas valstīs un citur.

Turpmāka informācija: <http://ec.europa.eu/enterprise-europe-network>

Tuvāko filiāli gan ES, gan aiz tās robežām var atrast:

<http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/about/branches>

✓ **EU external business centres**

- Eiropas Uzņēmējdarbības un tehnoloģiju centrs Indijā

Centrs palīdz uzņēmumiem, zinātnes un pētniecības kopienai Eiropā un Indijā, radot jaunas uzņēmējdarbības iespējas un tehnoloģiju pārnesi, kā arī veicinot Eiropas tīro tehnoloģiju ieviešanu Indijā.

- ES MVU centrs

ES atbalsta centrs Eiropas MVU, ko finansē Eiropas Komisija (piešķirti 5 miljoni eiro), nodrošinās informāciju, konsultācijas, mācības un partneru atrašanas iespējas Eiropas MVU, kas vēlas eksportēt savu produkciju uz Ķīnu vai investēt Ķīnas tirgū.

Sīkāka informācija:

http://ec.europa.eu/delegations/china/documents/projects/eu_sme_centre.pdf

<http://www.eusmecentre.org.cn/>

Citi informācijas avoti

Eiropas portāls MVU: šajā portālā apkopota visa informācija par MVU, kas pieejama ES un kādu var saņemt MVU, sākot no praktiskiem padomiem un beidzot ar politikas jautājumiem, no vietējiem kontaktpunktiem līdz saitēm par tīklu veidošanu.

<http://ec.europa.eu/small-business>

Your Europe Business: šajā portālā ir informācija privātpersonām un uzņēmējiem par tiesībām un iespējām visā ES un atsevišķās dalībvalstīs:
http://ec.europa.eu/youreurope/business/index_lv.htm

Līgumi un dotācijas datu bāze EUROPA tīmekļa vietnē sniedz pārskatu par visām ES programmām un instrumentiem: http://ec.europa.eu/grants/index_en.htm

TED, ikdienas informācija par konkursiem: datu bāze par *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicētiem atklātiem konkursiem: <http://ted.europa.eu/>

Eiropas Komisijas Uzņēmumu un rūpniecības ģenerāldirektorāts:

http://ec.europa.eu/enterprise/index_en.htm

Atruna

Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību saistībā ar šajā dokumentā sniegto informāciju. Pārpublicējot obligāta avota norāde.